

УКРАЇНСЬКОМОВНА СЛОВОТВІРНА ТРАДИЦІЯ В ПЕРІОД ЛІНГВОЦИДУ

Заєць В.Г.,

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053
v.zaiets@kubg.edu.ua

Статтю присвячено актуальним питанням розвитку української дериватології в часи зближення мов. Зазначено витoki словотвірної аномативності та вплив зовнішніх чинників на становлення українськомовної дериватології. Відстежено конкуренцію українськомовних денотатів з формами ознаки за виконуваною дією. Вказано способи заміни неунормованих моделей дієприкметників національними денотатами на позначення характеристики осіб або предметів. Наведено приклади граматично правильних форм віддієслівних лексем у сучасній українськомовній періодиці. Визначено роль віддієслівних ад'єктивів у витісненні запозичених граматичних моделей словоформ. Продемонстровано випадки розхитування національної мовної норми.

Ключові слова: українська мова, денотати, дериваційне поле, аномативність, словотвірна модель, словоформа.

Заєць В.**Украиноязычная словообразовательная традиция в период лингвоцида**

Статья посвящена актуальным вопросам развития украинской дериватологии во времена сближения языков. Указаны истоки словообразовательной аномативности и влияние внешних факторов на становление украиноязычной дериватологии. Отслежена конкуренция украиноязычных денотатов с формами признаков выполняемого действия. Указаны способы замены ненормативных моделей причастий национальными денотатами для обозначения характеристики лиц или предметов. Приведены примеры грамматически правильных форм отглагольных лексем в современной украиноязычной периодике. Определена роль отглагольных адъективов в вытеснении заимствованных грамматических моделей словоформ. Продемонстрированы случаи расшатывания национальной языковой нормы.

Ключевые слова: украинский язык, денотаты, деривационное поле, аномативность, словообразовательная модель, словоформа.

V. Zaiets**Ukrainian-Language Word-Formation Tradition in the Period of Lingvocide**

The article is devoted to the actual issues of development of Ukrainian derivatology during the convergence of languages. The sources of word-formation abnormality have been shown. The influence of external factors on the formation of Ukrainian-language derivatology has been noted. The typical cases of the use of unconditioned denotate in the texts of prose works, periodicals have been identified. The cases of distortion of the Ukrainian-language lexical system have been distinguished by unnatural affixes. The influence of unconventional use of Russian-language word-formation traditions on the codification of norms of the Ukrainian literary language has been noted. The competition of Ukrainian-language denotate with the forms of a sign on the performed action has been monitored. The ways of replacing the unconventional models of the participles with the national denotate to indicate the characteristics of persons or objects have been indicated. Examples of grammatically correct forms of verbal lexemes in contemporary Ukrainian periodicals have been noted. The role of verbal adjectives in the displacement of borrowed grammatical models of word forms has been determined. The cases of loosening of the national linguistic norm have been demonstrated. The importance of further studying texts of contemporary Ukrainian-language periodicals has been indicated.

Key words: Ukrainian language, denotatum, derivational field, anormativity, word-formation model, word form.

Вступ. Сучасна українська літературна мова поступово відроджує узвичаєні словотвірні моделі. Витоки лексичної аномативності, довготривале послуговування штучними граматичними формами в текстах українськомовних творів мають тісний зв'язок з мовною політикою, що впроваджувалась на території України. Багато-

річне асимілювання з лексемами російської літературної мови спричинило проникнення, згодом довготривале існування в українськомовній дериватології чужомовних афіксів.

У різні періоди розвитку української мови більшість лінгвістів, зокрема О. Курило, Б. Анто-ненко-Давидович, Ю. Шевельов, С. Караванський,

підносили культуру української мови, сприяли кодифікації різних моделей словоформ. Проте українська літературна мова зазнавала змін упродовж попереднього століття під впливом словотвірних традицій російської дериватології.

На різних етапах розвитку української мови у наукових розвідках відстежувалося наслідування чужомовних словотвірних традицій, зовнішнє втручання у внутрішні закони української мови. Як відомо із критичних статей «періоду заборон» та уніфікації, насамперед мова художніх творів зазнавала критики, усебічного аналізу, зокрема словотвірного. Дериваційні структури лексичного корпусу української мови розглядалися як засіб єднання з російською мовою і мали усебічно її наслідувати, що призводило до вилучення або уніфікації певних моделей словоформ.

Сучасний етап розвитку української мови фіксують у наукових розвідках К. Городенська, Є. Карпіловська, О. Стишов, О. Тараненко, Л. Струганець, О. Пономарів, Л. Кислюк, Т. Коць та інші дослідники. Увага лінгвістів зосереджується головню на відродженні української мови, кодифікації норм, зокрема дериваційних, їх динаміці.

Мета статті — розкрити особливості словотвірної традиції в період заборон національного самовираження. **Завдання розвідки** — проаналізувати випадки порушення українськомовної словотвірної традиції в текстах періодики та художніх творів 30–70-х років минулого століття.

Критичний огляд літератури, концептуальних рамок, гіпотез тощо. Відродження української державності, культури сприяло поступовим змінам у дериватологічній системі мови. Так, сьогочасна лінгвістика поповнилася корпусом документів і матеріалів, упорядкованих Л. Масенко [14, 356–399], що розпрозорюють період «спорідненості мов», «зближення націй», в якому існувала українська мова й культура загалом. Укладений дослідницею реєстр «репресованої» лексики доводить високу дериваційну спроможність, здатність моделювати слова афіксами, що виражають національну самобутність.

Так, К. Городенська у праці «Українське слово у вимірах сьогодення» [4] подає обґрунтовані рекомендації з питань українського словотворення, розглядає слово- та терміновживання, правопис, відмінювання загальних і власних назв, граматичні категорії одиниць. Новітні дослідження також експлікують розвиток лексики офіційно-ділового стилю «періоду українізації», семантичні та функціональні особливості продуктивних словоформ, їх унормування [13].

Прикметно, що в сучасній україністиці мовознавці (К. Городенська, Є. Карпіловська, О. Пономарів, О. Стишов, Л. Струганець, Л. Кислюк, Т. Коць та ін.) приділяють увагу кодифікації словотвірної норми «навколо найкращих зразків мови» [6, 52], зокрема практиці моделювання де-

риватів із суфіксами, які в 30-х роках ХХ ст. були вилучені через впровадження «теорії зближення та спорідненості мов».

Методологія дослідження. Основним методом дослідження є порівняльно-історичний із прийомом відносної хронології, за допомогою якого відстежено вживання різних моделей словоформ протягом певних етапів розвитку української дериватології. Описовий метод із прийомами зовнішньої та внутрішньої інтерпретації розкриває чинники, які впливали на вживання штучних денотатів; соціологічний прийом та прийом стильового аналізу використовуються для відстеження взаємодії словотвірних одиниць у текстах українськомовних видань, а саме: художній прозі 1930–1970-х рр. та публіцистиці сучасного періоду.

Результати дослідження та обговорення. Сучасна україністика відроджує дериватологічні традиції слововживання. Так, М. Гладкий закликав письменників вивчати лексичний матеріал, бо це є причиною, що «не маємо сталих мовних традицій й підпадаємо випадковим впливам чужої мовної стихії» [2, 156]. Тоді як спроби розглядати літературну мову як інструмент «соціального єднання», зокрема її словотвірний потенціал, відстежуємо у виступі П. Горещького «Націоналістичні перекопчення в питаннях українського словотвору» [14, 182–200]. Загалом тогочасна мовна політика була спрямована на пошуки «національного шкідництва на ділянці словотвору» [14, 183]. Проте у період заборон національного самовираження творчість багатьох письменників, зокрема Ю. Яновського, перебувала на «лінії мовного фронту», коли «придатність й зручність мови як знаряддя соціального єднання» була основною ознакою мовно-культурної асиміляції [14, 190].

Зауважимо, що продовженням етапу зросійщення став вихід праці відомого мовознавця І. Білодіда [1]. Аналізуючи мову і стиль письменника в романі «Вершники», учений залишав поза увагою префіксальне словотворення, зауважуючи, що «префікси не становлять творчого досягнення письменника й вимагає переосмислення використання суфікса *-ість*, а також субстантивациі прикметників» [1, 25]. Зауважимо, що І. Білодід вбачав «велику словотворчу силу» в питомо українських афіксах і групував їх за такими ознаками: 1) професії, заняття чи більш-менш постійної ознаки *-ник, -ор, -ар (-яр)*; 2) збільшення посилення якості *-енн, -езн*; 3) зменшення (здрібнілості) предмета чи ознаки *-еньк, -ечк, -инк, -ин, -ець*; 4) презирливе ставлення до об'єкта пізнання *-юг, -яг, -юр, -як, -ун* [1, 125]. Проте під впливом тогочасних приписів і настанов [14, 182–200] для посилення семантичного «навантаження слова» виокремлював з-поміж інших суфікси *-чик, -щик*, що «невластиві» українській мові [1, 122–124]. Примітним є те, що українськомовна словотвір-

на традиція має цілком протилежну думку щодо використання суфіксів **-чик**, **-щик** в основах іменників, і насамперед пов'язана вона з відкиданням таких афіксів як чужомовних [9; 14, 192–193].

Аналіз 300 одиниць денотатів, вибраних методом суцільної вибірки з тексту роману в новелах «Вершники» Ю. Яновського [15], підтверджує результати насадженого «зближення мов», що послаблювало кодифікацію словотвірних норм у тогочасній україністиці, зокрема, використання письменником дериватів з **-щик** та **-ник**. Напр.: Загін Чубенка помалу посувався крізь ліс, Донбас, далекий і жаданий, стояв їм у очах, домен^ичики й слюсарі, мартен^ичики й складови, шахтарі й вальцюваль^иники, рудокони й чорнороби — усі йшли за їхнім Чубенком <...> [15, 77]. У межах вибірки помічено також денотати на позначення осіб за певними видами діяльності з питомо українськомовним афіксом **-ник**, на зразок: вальцюваль^иники, канав^иники, формів^иники, кльош^иники, баклажан^иники, поминаль^иники, обжеж^иники. Зауважимо, що більшість дериватів з **-ник** є похідними від основ дієслів, на зразок: формувати → формів^иник; поминати → поминаль^иник; решта номінує назви професій, похідних від іменників, як-от: мартен → мартен^ичик (правильною є форма **мартенник**), або за зовнішніми ознаками: кльош → кльош^иник, баклажан → баклажан^иник, жаба → жаб^иник. Напр.: Він кричав на канав^иників і лаяв формів^иників, він кликав до печі майстра, сварився з шихтовим двором, перекурював з інженером [15, 84]; Між Олешками і Голою Пристанню — Кардашинський лиман і Кардашин, в якому, за відомостями задніпровських баклажан^иників, білі не стояли, лише невеличкий пост [15, 53].

Усебічний аналіз і критика творчого доробку письменника не зупиняли становлення українськомовної дериваційної спроможності, її самовираження. Показово, що в корпусі досліджуваних дериватів натрапляємо на абстрактні іменники з суфіксом **-ість**, похідні від прикметників, на зразок: Це було чудо **досконалості**, натхнення і терпіння, ніжний витвір надзвичайного мотка, **радість** металу, що процвітав, і вицвів, і збагнув крихке проростання живих клітин [15, 97]; Дуже мало фуражу, цілковита **відсутність** палива, звичайної води для пиття, морози градусів десять, брак теплої одежі і голе холодне небо замість покрівлі над головами [15, 115].

Так, частково примітною є парадигма дериватів з афіксом **-ну**, що номінують процесуальність (розквіт^инув, мокн^иути, загля^инути, лин^иува, схит^инувся, прокин^инувся), експресивність сприйняття зорових явищ, що відбувалися або відбуватимуться, одноразових, миттєвих дій (блмн^иули, гукн^иули, лясн^иули, здохн^иути, натисн^иути, майн^иути, осміхн^иува, озирн^иува, оглян^иува, упірн^иува, лясн^иува, осміхн^иува, рубон^иува, скрикну^ива, дмухн^иува, трусон^иува, виплюн^иува). Напр.: Тоді Данилко озирн^иува

навколо і вперше відчув себе самотнім і, мов вітер дмухн^иува його з місця, побіг безвісти під пекучим сонцем степу, і відстань між прадідом та правнуком усе збільшувалась і збільшувалась, наче природа аж тепер схотіла відновити оту рівновагу поколінь [15, 36].

Високою продуктивністю відзначаються моделі лексем, зокрема з афіксами **-ува**, **-юва**, які в поєднанні із префіксами **ви-** маркують граматичне значення недоконаного виду, на зразок: **вимаху-вали**, **вишукували**, **мобілізувати**. Напр.: Тоді святити царини, і золоті попи **вимахували** кадилами <...> [15, 33].

Помітними в аналізованому тексті є юкстапозити, в яких характеристизатор займає постпозицію і відображає оцінне значення, на зразок: гре^ики-**вигнанці**, майстер-**голова**, капітани-**жабники**; або препозицію: **шибеник**-листоноша. Напр.: Херсон — місто **греків-вигнанців**, чиновництва, рибалок; <...> [15, 48]; Капітани-**жабники** доповідали Шведові про денні подвиги їхніх корсарів, на kater посадили кількох кльошників з миколайівського псевдоматроського загону й повезли їх у «штаб Духоніна» [15, 53]; Ми краще знаємо, де шукати того **шибеника**-листоношу, пане отаман, тільки хай це буде секретом, бо нам тоді не жити від сільської злидоти, і сплять нас другої ж ночі [15, 67]. Водночас композити мало представлені у творі і мають експресивне забарвлення, на зразок: душогуби, міноносці.

Примітним явищем аналізованого корпусу є лексико-семантична деривація для маркування осіб, які є прибічниками ватажків або номінують учасників за походженням, на зразок: Півсоттисячна біла армія барона Врангеля кидає в бій офіцерські бригади **дроздовців**, **корніловців**, **марковців**, підтягає резерви **кубанців**, **донців**, концентрує танки й бомбовози, а на неї націлилося п'ять армій червоного Південного фронту [15, 107]; Шоста армія, відкинувши ворога, підійшла до Перекопу, закрила шлях відступу **врангелівцям** [15, 114].

Ідеологічні настанови 50–80-х років ХХ ст. також усебічно спрямовували письменників на «виважене словесне мистецтво», уникання «словникових холодин» [14, 300–308]. Проте й за таких умов друга половина ХХ ст. експлікує більш установлену словотвірну мову, про що переконує вихід роману «Собор» О. Гончара [3]. Широкий резонанс після виходу роману, його обговорення розкрито в праці В. Ковалю [7]. Цілком погоджуємося з думкою Т. Коць про те, що «найважливішою умовою мовного смаку письменника та й кожного носія мови є так зване мовне чуття» [8, 65]. Проте в аналізованому тексті увагу привертають російськомовні кальки **любимчик**, **кладовщик**. Напр.: **Кладовщика** не знали де й шукати [3, 33]. Водночас помічаємо лексему «комірне», похідну від «комора», що є твірною основою для марку-

вання професії «комірник» (працівник комори). Напр.: *Ще картки були не відмінені, людям жилося сутужно, Єльці пригадується, як жінка якась ходила по базару і від кожної з тих, що підторговували, збирала «комірне» — по ложці олії* [3, 33]. Нестійкість у вживанні словоформ на **-чик, -щик** є результатом розхитування мовної норми, спричиненого зовнішніми чинниками, зокрема асимілюванням до чужомовних словоформ. Пор.: Усе їм — золотим дощем: нагороди, лауреатства, любимчики народу [3, 109]; І так, аж поки сягнув до давно жаданої посади — влаштувався бакенциком на Дніпрі [3, 13]; <...> шахраї підрядчики одним махом відколупувались тут від гріхів, старці та старчихи вмирали на папертях <...> [3, 17].

Донині маємо лексеми періоду заборон з афіксами **-чик, -щик**, що зафіксовані морфемним словником (1983 р.) як непоширені: барабаничик, гонищик, проходчик [10, 389]. Напр.: баничик, банищиця, батончик, барабанищиця, екземплярчик, комітетчик, костюмчик, курганчик, крайчик, наводчик, налащик, пестунчик, чемоданчик, фасончик, флакончик, фонтанчик, футлярчик, шевчик. Зауважимо, що лексеми баничик, банищиця є також типовими кальками з російської мови, оскільки працівника лазні називають **лазняр** (чоловічий рід) — **лазнярка** (жіночий рід), чемоданчик українською мовою — **валіза**. Питомо український афікс **-ник** допомагає позбутися неоковирних лексем на **-чик**, на зразок: комітетник, навідник, налащик. Для маркування частин від цілого або невеликих за розміром предметів можна послуговуватися афіксом **-ець**. Напр.: **ограєць, курганець** тощо.

О. Гончар тонко відчував глибинність мовотворчих процесів, їх наслідки для суспільства, виховання молодого покоління, тому можливість сказати вустами героїв до читача сприяла утвердженню життєвих позицій письменника, засудженню негативних проявів у соціумі. З-поміж корпусу досліджуваних денотатів виокремлюємо власне авторські юкстапозити, компонентами яких є узуальні іменники з емоційно-оцінним значенням характеристизатора щодо основного узуального слова, на зразок: *людина-авоська, людина-креміль, людина-кристал, людина-основа, люди-піджаки, брехуни-мисливці, друг-ідеаліст, горе-раціоналізатор, тигри-людоджери, чвара-п'янюга, грубіян-бруднолайко*. Корпус композитів представлений оказіональними лексемами, моделі яких утворені поєднанням дієслівної та іменникової основ, що є синтаксичним словосполученням, на зразок: *батькопродавець, гонивітерка, грошолуби, грушотрус, зайдисвіта, книгогризи, мочеморда, оказамилуваць, пустомолотство, рибохвати, юшкоїд, чарколюб*; а також на основі подібності, схожості, як-от: *песиголовець* тощо. Напр.: *І якби знали ті юшкоїди, що про них передумає Зачіплянка, доки вони потай працюють ложками, якби дочули, <...> то, мабуть, і ложки їм у роті*

позастрявали б, кістками подавились би їдці [3, 64]; *А як я до батькопродавця можу бути добрим?* [3, 68]; *І що мене не для пустомолотства в міськраду селищами послано* [3, 97]; *Самому ж братись за пляшку просто незручно, просто ще подумують, що чарколюб* [3, 113]; *Хуліган, зайдисвіт, а наша за ним, я ж бачу, мре...* [3, 90]; *Колючки на ні, як вухналі, рідко знайдеться який-небудь малий грушотрус, щоб зохотився між ті вухналі забратись* [3, 113]; *Вони тоді вам цілий день трудитимуться... Без зарплати. І без трудоднів. Не те що ми, грошолуби* [3, 25]; *Давши лад рибі, снастям, підійшли до них рибалки, стали жартувати над Сухомлином, що добрі, мовляв, з оказамилуваців виходять юшковари* [3, 273]; *Вночі при місяці більше, ніж удень, вражає тебе оце розкішне зачіплянське бароко кетяжистих акацій та виноградного буйнолістя* [3, 7]; *В інших чвари бувають та бійки. По судах та комітетах бігають, а в них злагода, доброжиток, неохололо кохання* [3, 10].

Наслідком довготривалого ігнорування словотвірною традицією є уживання лексем із відтінком суржику, спотворених глухими шиплячими фонемами на **-ачий, -ячий, -учий, -ючий, -ящий**, що зафіксовано словниками, довідниками 70-х років ХХ ст. (до 40 найпоширеніших одиниць), на зразок: *біжучий, втопаючий, загниваючий, запалюючий, закріплюючий, захоплюючий, зростаючий, летучий, мокнучий, невагаючий, невищуваючий, невмирущий, чаруючий, швидкодіючий* тощо. Маркувати характеристику предмета або особи за ознакою частини віддієслівних ад'єктивів в українськомовній дериватології допомагає прикметниковий афікс **-альн-**, на зразок: *відволікальний, вібрувальний, домінувальний, знеболювальний* тощо; з-поміж них — складні денотати: *аварійно-відновлювальний, багатообіцяльний, бурякозбиральний, всепоглинальний, га-зопостачальний, жарознижувальний, ціноутворювальний*.

Набули поширення прикметникові деривати зі спільним коренем та афіксами **-івн-, -лив-**, як-от: *панівний, виснажливий, вразливий*. Широкі стилістичні можливості для заміни лексем діючий та існуючий на **чинний** (чинне законодавство), **активний** (учасник), **дієвий** (здатний діяти або щось чи когось змінити), **дійовий** (який у дії) або який **у роботі, на ходу**. Уникати штучних утворень допомагають синонімічні ряди, на зразок: *бажаючи — охочі, гнітючі — пригнічувальні, придушливі, утискувальні; кульгаючи — кульгавий; марніючи — зів'ялий, змарнілий, осунутий; нестаріючи — вічні, невасимі, нетлінні; перевіряючи — інспектор, ревізор, контролер або обстежувач*.

Відновлення питомо українських словоформ відбувається поступово завдяки внутрішньомовному морфологічному потенціалу лексем з афіксами **-ар, -ач, -ець, -ник, -нин**, що позначається витісненням субстантивованих активних дієпри-

кметників іменниками, на зразок: *мітингар, виконувач, командувач, гравець, відпочивальник, вірянин, мітингувальник, протестувальник*. Частину неокочових денотатів можна замінити юкстапозитами, на зразок: *граючий тренер — тренер-гравець, жебраючі ветерани — ветерани-жебраки, конкуруючі програми — програми-конкуренти, лікуючі лікарі — лікарі-практики, мігруюче населення — населення-мігранти, протиборствуючі сторони — сторони-протиборці*.

Показово, що граматично правильне номінування віддієслівних денотатів поступово кодифікується, що ілюструють тексти українськомовної періодики.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можна констатувати, що українськомовна дериватологія пройшла складний період становлення. Тексти художніх творів періоду заборон є результатом упровадження теорій «спорідненості мов», «зближення мов». Заслугує на увагу й подальше дослідження мовотворчості письменників періоду зросійщення. Ґрунтовного аналізу потребують також лексеми з «неприродними» афіксами, словотвірні моделі, відхилення яких від усталених зразків порушувало українськомовні традиції слововживання. Викладені у статті матеріали лише частково висвітлюють окреслену проблему.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білодід І.К. Мова і стиль роману «Вершники» Ю. Яновського / І.К. Білодід. — К. : Вид-во Академії наук УРСР, 1955. — 128 с.
2. Гладкий М. Мова сучасного українського письменства / М. Гладкий. — Х. : Державне видавництво України, 1930. — 159 с.
3. Гончар О.Т. Собор / О.Т. Гончар. — К. : Дніпро, 1989. — 270 с.
4. Городенська К.Г. Українське слово у вимірах сьогодення / К.Г. Городенська ; Ін-т укр. мови НАН України. — К. : КММ, 2014. — 124 с.
5. Карпіловська Є. Норма в сучасному українському словотворенні: зразок і реальність / Є. Карпіловська // Культура слова. — 2011. — № 74. — С. 43–51.
6. Кислюк Л. Сучасна словотвірна норма української мови: мовна практика та кодифікація / Л. Кислюк // Українська мова. — 2012. — № 1. — С. 52–66.
7. Коваль В. «Собор» і навколо собору / В. Коваль. — К. : Молодь, 1989. — 272 с.
8. Коць Т.А. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі / Т.А. Коць. — К. : Логос, 2010. — 303 с.
9. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови / О. Курило. — К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. — 303 с.
10. Морфемний словник : Близько 36 000 слів / укл. Л.М. Полюга. — К. : Рад. школа, 1983. — 464 с.
11. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посіб. — К. : Либідь, 1999. — 240 с.
12. Стишов О.А. Утворюймо слова правильно / О.А. Стишов // Культура слова. — 2011. — Вип. 75. — С. 163–167.
13. Тименко Л.О. Лексика офіційно-ділового стилю в історії української мови (1917–1933 рр.) : [моногр.] / Л.О. Тименко. — К. : Інститут української мови; Вид. дім Дмитра Бурого, 2011. — 184 с.
14. Українська мова у XX сторіччі: історія лінгвоциду: Док. і матеріали / упоряд.: Л. Масенко та ін. — К. : Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2005. — 399 с.
15. Яновський Ю. Вершники. Роман / Ю. Яновський. — К. : Дніпро, 1987. — 141 с.

REFERENCES

1. Bilodid, I.K. (1955). Mova i styl romanu «Vershnyky» Yu. Yanovskoho [The Language and Style of the Novel “Horsemen” by Yu. Yanovskiy]. Vydavnytstvo Akademii nauk ukrainiskoi RSR. Kyiv, 128 p.
2. Hladkyi, M. (1930). Mova suchasnoho ukrainskoho pysmenstva. [Language of Contemporary Ukrainian Writing]. State Publishing House of Ukraine. Kharkiv, 159 p.
3. Honchar, O. T. (1989). Sobor [Cathedral]. Kyiv, Vydavnytstvo «Dnipro», 270 p.
4. Horodenska, K.H. (2014). Ukrainske slovo u vymirakh sohodennia [Ukrainian Word in the Dimensions of the Present]. Naukove vydannia. Instytut ukrainskoi movy NAN Ukrainy. Kyiv, KMM, 124 p.
5. Karpilovska, Ye. (2011). Norma v suchasnomu ukrainskomu slovotvorenni: zrazok i realnist [Norm in Modern Ukrainian Word Formation: sample and reality]. *Kultura slova*, 74, 43–51.
6. Kysliuk, L. (2012). Suchasna slovotvirna norma ukrainskoi movy: movna praktyka ta kodyfikatsiia [Modern Derivational Rule of Ukrainian Language: language practice and codification]. *Ukrainska mova*, 1, 52–66.
7. Koval, V. (1989). «Sobor» i navkolo soboru [“Cathedral” and around the Cathedral]. Kyiv, Molod, 272 p.

8. Kots, T.A. (2010). Literaturna norma u funktsionalno-styloviy i strukturnii paradyhmi [Literary Norm in Functional and Stylistic and Structural Paradigm]. Kyiv, Lohos, 303 p.
9. Kurylo, O. (2004). Uvahy do suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy [Attention to the Modern Ukrainian Literary Language]. K., Vydavnytstvo Solomii Pavlychko «Osnova», 303 p.
10. Morfemnyi slovnyk (1983). [Morphological Dictionary]. Kyiv, Radianska shkola, 464 p.
11. Ponomariv, O.D. (1999). Kultura slova: Movnostylistychni porady: navchalnyi posibnyk [Word Culture: linguistic-stylistic advice: teach. manual]. Kyiv, Lybid, 240 p.
12. Styshov, O.A. (2011). Utvoriuimo slova pravylno [Make Words Correct]. *Kultura slova*, 75, 163–167.
13. Tymenko, L.O. (2011). Leksyka ofitsiino-dilovoho styliu v istorii ukrainskoi movy (1917–1933 rr.) [Lexical Official-Business Style in the History of the Ukrainian Language (1917–1933)]. Kyiv, Instytut ukrainskoi movy, Vydavnychiy dim Dmytra Buraho, 184 p.
14. Ukrainska mova u XX storichchi: istoriia linhvotsydu: dokumenty i materialy (2005). [Ukrainian Language in the 20th century: History of Linguocide]. Uporiadnyk L. Masenko ta in. Vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 299 p.
15. Yanovskyi, Yu. (1987). Vershnyky. Roman [Horsemen. Novel]. Kyiv, Vydavnytstvo khudozhnoi literatury «Dnipro», 141 p.